

Jernej ČERVEK
Mojca BREŠČAK
Alenka FIKFAK

Trajnostni razvoj in proces revitalizacije kmetijske dejavnosti v Občini Črenšovci – primer oživitve zapuščenega dela vasi Dolnja Bistrica

Kmetijska dejavnost je pred številnimi izzivi, med katerimi so vse večja samooskrba države, nasprotovanja med bivanjem in dejavnostmi v prostoru, rast družinskih kmetij, ki se soočajo s prostorskimi težavami, in vse bolj uveljavljena trajnostna načela. Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 pod ciljem 2 določa številne ukrepe za trajnostno kmetijsko dejavnost. Prav ta dejavnost vpliva na prostorski razvoj občine Črenšovci, kar se najbolj pozna pri urbanizaciji ruralnih vasi. Zato je trajnostni razvoj lahko dobra priložnost, da se težave v prostoru

ne rešujejo samo enostransko, ampak z najmanj treh vidikov – družbenih, ekonomskih in okoljskih –, saj lahko ti pripeljejo do rešitev, ki so sprejemljive za vse.

Ključne besede: kmetijska dejavnost, trajnostni razvoj, podeželje, urbanizacija vasi, prostorski razvoj

1 Uvod

V prispevku se obravnava predlog selitve kmetijskega gospodarstva v opuščeni zaselek Laze, ki leži vzhodno od naselja Dolnja Bistrica v občini Črenšovci. Ta občina je v južnem delu Prekmurja ter jo z zahodne, severne in vzhodne strani obkrožajo občine Beltinci, Odranci, Turnišče, Velika Polana in Lendava, z južne strani pa reka Mura in Hrvaška.

Prekmurska podeželska občina leži na ravnini ob reki Muri, ki ji z mrtvicami, obmurskimi logi in edinstvenim ekosistemom daje poseben značaj. Sestavlja jo šest večjih strjenih vasi panonskega značaja in je izjemno pomembno območje za pridelavo hrane v Sloveniji. V prostorskem razvoju se tipična panonska ruralna naselja – obcestne vasi – vse bolj urbanizirajo. Manjše kmetije opuščajo dejavnost in odstopajo svoj prostor stanovanjski gradnji eno- in dvostanovanjskih prostostoječih stavb in manjši obrtni dejavnosti. To negativno vpliva na večje kmetije, ki postajajo v tradicionalnem ruralnem območju vse bolj prostorsko omejene, hkrati pa so zaradi svojih vplivov, vonjav in hrupa, ki so posledica kmetijske dejavnosti, nezaželene. V občini prihaja tudi do koncentracije družinskih kmetij na račun sproščanja razpoložljivih kmetijskih površin za tiste, ki to gospodarsko panogo razvijajo in živijo od nje oz. se želijo v

prihodnje preusmeriti in se specializirati samo za to dejavnost. Pri tem pravno urejanje zemljiških razmerij in fizično preurejanje zemljišč zahteva veliko navora ter sočasno vpliva na način kmetijske pridelave, tehnološki razvoj in stalno spreminjanje tega. Med največjimi izzivi občine Črenšovci je komasacija, ki bi velikim kmetijam omogočila dodaten pospešek v razvoju. Pogoje razvoja širšega prostora določajo tudi urbani razvoj, varovanja narave in okolja (Natura 2000, Unesco Biosferno območje Mura) ter podnebne, demografske in druge spremembe. Intenzivna reja domačih živali in večja koncentracija teh zahtevata zaradi neposrednega vpliva na okolje podrobnejšo analizo potencialov kmetijskega prostora, da se določi, kje bi mladi kmetje v prihodnje lahko investirali v sodobne objekte, namenjene živinoreji.

Zakon o kmetijskih zemljiščih sicer s postopkom občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN) dopušča preselitev kmetijskih gospodarstev na kmetijska zemljišča, vendar je to trajnostno nevzdržen ukrep. Ni racionalno, da se selitev večjih kmetij na kmetijska zemljišča izvaja zaradi prostorske omejenosti, saj te prav za povečevanje proizvodnje potrebujejo dodatna kmetijska zemljišča. Trajnostno primernejši ukrep

(okoljski, družbeni in ekonomski vidik) je preselitev kmetij na razpoložljiva prazna oziroma degradirana (zapuščena) stavbna zemljišča, ki so oddaljena od stanovanjskih predelov.

Zaselek pri vasi Dolnja Bistrica je opuščen in tako daje možnosti za preselitev večjih kmetijskih gospodarstev z vse bolj urbanih in strnjениh naselij na opuščena stavbna zemljišča. Tako se zadovoljijo vsi trije trajnostni vidiki:

- družbeni: preprečevanje konfliktnih okoliščin v prostoru z mešanjem neprimernih rab;
- okoljski: ne posegamo v zavarovano naravo in ne širimo stavbnih zemljišč;
- ekonomski: prostor za nove urbane dejavnosti, s katerim se odpirajo možnosti za rast kmetijskih gospodarstev.

Občina Črenšovci leži ob reki Muri, kjer se izvaja režim Nature 2000, kar pomeni, da je treba vzdrževati ugodno stanje kmetijskih habitatov oz. ohraniti tradicionalni in/ali sonaravni način kmetovanja ter s tem zagotoviti ohranitev rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov. Z ekonomskega vidika lahko »znamka« Unescova dediščina prinaša kmetom in tudi drugim ponudnikom dodano vrednost pri prodaji njihovih pridelkov in izdelkov.

2 Kmetijska dejavnost v prostoru

»Tudi Slovenci se bomo namreč morali soočiti z dejstvom, da je klasična podeželska kultura s tradicionalnimi kmetijskimi sistemi, vaškimi naselji in kmečko kulturo bivanja oblika, ki vztrajno in nezadržno izginja.« (Gabrijelčič in Fikfak, 2007). Navedba, stara več kot deset let, se danes vse bolj izraža v prekmurskih vaseh. Vse večja urbanizacija pospešuje opuščanje manjših kmetij kot dopolnilne dejavnosti in odstopanje prostora stanovanjski gradnji. Hkrati se propulzivne kmetije soočajo s problemom utesnjenosti v vasi, primanjkljajem stavbnih zemljišč in negativnimi vplivi na prebivalstvo v vasi. Preobrazba se dogaja tudi v stavbni tipologiji, saj tipično panonsko arhitekturo – stegnjeni dom, hišo na L ali hišo na ključ –, v kateri sta bila v eni stavbi združena bivalni in gospodarski del, nadomešča modna stavbna arhitektura z velikimi gospodarskimi objekti.

Preobrazbo podeželja v drugi polovici 20. in začetku 21. stoletja je v osmih točkah opisala Irma Potočnik Slavič (2010):

1. zmanjšanje deleža kmečkega prebivalstva;
2. zaradi industrializacije in zaposlitve zunaj kmetijske dejavnosti in depopulacije se je ponekod izjemno hitro, drugod postopno spremenila struktura rabe tal v smislu vse večjega deleža gozda;
3. na kmetijskih površinah so se pojavili novi interese za prostor – gospodarska raba in poselitev;

Slika 1: Letalski posnetek občine Črenšovci – v JV delu občine je označen zaselek Laze (vir: internet 1).

4. zaradi vlaganj v različne oblike infrastrukture so postala podeželska območja večinoma zelo dobro opremljena in hitro dostopna predvsem z osebnim prevozom;
5. izjemna doživljajska zmožnost in sprememba življenjskih navad sta na podeželje pripeljali turizem in rekreacijo;
6. nekateri javni sistemi, na primer avtobusni prevoz, osnovnošolski mrežni sistem, zdravstvena oskrba, oskrba z živili in blagom široke potrošnje, duhovna oskrba, so zaradi načela tržnosti ali pomanjkanja kritične mase odjemalcev močno prizadeti, ponekod popolnoma uničeni, ponekod so jih umetno vzdrževali, kar pomeni zlasti nižjo kakovost življenja za manj mobilno prebivalstvo;
7. spremenila se je splošna miselna podoba podeželja: od negativne k vse bolj vredni, simbolno pozitivni;
8. v zadnjih dveh desetletjih je prišlo do intenzivnejše »sodobne kolonizacije slovenskega podeželja« v občasni ali trajnejši obliki – za izgradnjo individualnih počitniških bivališč in stalno bivanje.

Za naselja v občini Črenšovci sta značilni predvsem 1. in 3. točka, posredno pa tudi preostale točke razen 2. točke, saj v občini ni mogoče zaznati zaraščanja kmetijskih površin. Delno naj bi bilo to po besedah domačinov v zadnjem času prisotno na območju, ki ga je po denacionalizaciji dobila nazaj rodbina družine Zichy, ki pa ne živi v Sloveniji. Nižanje deleža kmečkega prebivalstva in kmetijskih dejavnosti, povezanih z njim, in hkrati vse večje poseljevanje vasi z urbanim prebivalstvom povzročata v prostoru številne prostorske težave.

Perpar in Kovačič (2006) naštevata težave, ki otežujejo ali ovirajo razvoj kmetijstva in kmetijskih gospodarstev:

- zmanjševanje pridelovalnih potencialov (zemljišč) kmetijstva, pri čemer prihaja predvsem do zmanjšanja obsega najboljših kmetijskih zemljišč v ravninskem delu, ki se najbolj pozna v zaledju naselij s spreminjanjem namenske rabe kmetijskih zemljišč v stavbna;
- prostorsko utesnjevanje kmetij, pri katerem propulzivne kmetije na obstoječi lokaciji ne morejo več povečati svojih gospodarskih objektov, da bi posodobile ali razširile svojo dejavnost;
- prekinjanje neposredne prometne povezanosti kmetij z njihovimi zemljišči in spreminjanje namenske rabe v zaledju vasi povzročata utesnjenost kmetij in s tem prometne težave, saj se povečuje promet skozi vas in podaljšuje razdalja, kar povzroča dodaten hrup in tudi občasna onesnaženja cest;
- omejenost in oviranje razvoja kmetij, dodatno kot posledica pa:
- družbene napetosti v podeželskih okoljih, napetosti in spori med kmečkim in nekmečkim prebivalstvom, kot so smrad, hrup in onesnaževanje poti, ter mejni spori pri kmetijski dejavnosti;
- izginjanje agrarne identitete podeželskih naselij in krajin;
- zmanjšan interes mladih za kmetovanje.

Kmetijska dejavnost v prostoru se ureja z Zakonom o urejanju prostora (ZUreP-2) in Zakonom o kmetijskih zemljiščih (ZKZ). ZUreP-2 (2017) daje podlago za urejanje prostora, ki je v pristojnosti občin, predvsem z načeli in pravili in tudi s postopkom priprave občinskega prostorskega načrta (OPN) in občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN). V OPN občina določi namensko rabo prostora, ki se deli na stavbna in nestavbna oz. kmetijska, gozdna, vodna in druga zemljišča, in umestitev dejavnosti v prostoru ter prostorske izvedbene pogoje. Občina tako v postopku OPN ugotovi in določi svoje prioritete ter usmerja nadaljnji razvoj. Kljub temu poteka razvoj v prostoru hitreje in drugače, kot ga načrtujemo s prostorskimi dokumenti. Največje težave so pomanjkanje stavbnih zemljišč za kmetijsko dejavnost, lastniška struktura in namenska raba prostora.

Vaškim naseljem se v postopku priprave OPN večinoma določa namenska raba SK – stanovanjske površine s kmetijsko dejavnostjo, ki so namenjene prebivanju s pripadajočimi kmetijskimi dejavnostmi. Vendar pa občine iz različnih razlogov (upravni postopki, pripombe in predlogi javnosti v postopkih OPN) v postopku določanja namenske rabe razdelijo tipično vaško naselje na več rab, poleg SK še na SS – stanovanjske površine, namenjene bivanju –, CU – površine osrednjih dejavnosti (družbeni objekti, kot so vrtec, zadružni dom, sakralni objekti, vaška gostilna, trgovina in gasilski dom) – in tudi IK –

površine za kmetijske dejavnosti, ki so namenjene intenzivni kmetijski dejavnosti brez bivanja (kmetije, rastlinjaki). Taka podrobna razdelitev namenske rabe in dolgi postopki priprave dokumentov se ne odzivajo na hitro spreminjajoče se stanje v prostoru – utesnjenost kmetij.

Problem utesnjenosti kmetij delno rešuje Ministrstvo za kmetijsko, gozdarstvo in prehrano z ZKZ (2016), ki v 3.a členu dopušča, da lahko občina s postopkom OPPN na kmetijskih zemljiščih brez spremembe namenske rabe načrtuje kmetijske objekte, namenjene kmetijski dejavnosti. Ti objekti se načrtujejo v bližini kmetijskih gospodarstev oziroma na kmetijskih zemljiščih nižje bonitete. Zakon ob tem določa še številne druge pogoje, dopušča pa tudi gradnjo stanovanjskega objekta, vendar šele po pridobitvi uporabnega dovoljenja za kmetijske objekte. V praksi to večinoma pomeni dislocirane zaokrožene enote stavbnih zemljišč znotraj kmetijskih zemljišč. Ob prvi spremembi OPN se tem kmetijskim gospodarstvom določi namenska raba, npr. SK ali IK. V primeru bivanja je mogoča samo SK, kar daje podlago za zametek novega naselja, saj namenska raba SK ne omejuje bivanja, razen če je to posebej predpisano s prostorskim izvedbenim pogojem. Posledično se je v postopku priprave novega Pravilnika o OPN in OPPN, v sklopu katerega se pripravlja tudi priloga z namensko rabo, pripravil predlog za novo namensko rabo BK – površine za kmetije. Namen nove namenske rabe je, da se določi za tiste kmetije v prostoru, ki so propulzivne. Za take kmetije se s pobudami občanov in strokovnimi podlagami določi, da potrebujejo prostor za širitev in dostop do kmetijskih zemljišč, načrtujejo pa se tudi omilitveni ukrepi na meji z drugimi rabami (v bližino BK se ne umeščajo dejavnosti, zaradi katerih bi lahko prihajalo do sporov). BK pa je tudi podlaga za določanje namenske rabe za kmetijska gospodarstva, ki so bila preseljena v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih.

3 Trajnostna izhodišča za razvoj kmetijske dejavnosti

Pri umeščanju kmetijske dejavnosti v prostor ima vse večji vpliv trajnostni razvoj, ne glede na to, ali gre pri tem za širitev dejavnosti v naselju (zgoščevanje ali prenova), širitev naselja ali umestitev dejavnosti zunaj naselja. Vodilo pri iskanju najboljše rešitve za umeščanje kmetijske dejavnosti v prostor je bila najpogosteje navajana definicija trajnostnega razvoja (v ang. *sustainable development*), ki se po Gro Harlem Bruntland glasi: »Trajnostni razvoj pomeni zadovoljevanje potreb zdajšnje generacije, ne da bi s tem ogrožali sposobnost prihodnjih generacij za zadovoljevanje njihovih potreb.« (WCED 1987: 14, v: Medved, 2018). Po drugem temeljnem načelu, ki ga je poudarila komisija Gro Harlem Bruntland, je treba lokalni

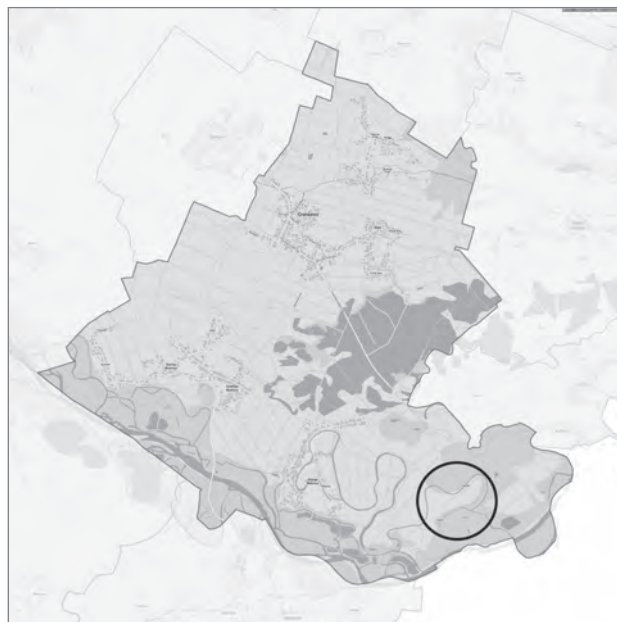
in globalni razvoj načrtovati tako, da bodo uravnoveženi trije temeljni vidiki: varovanje okolja, ekonomska rast in družbena enakost (Kos, 2004).

Na razvoj kmetijske dejavnosti vplivajo tudi mednarodne politike, s katerimi se usmerja prostorski razvoj s poudarkom na trajnostnih usmeritvah. Dokumenti se ves čas dopolnjujejo in nadgrajujejo na najvišjih mednarodnih ravneh, pod okriljem Organizacije združenih narodov in tudi Evropske unije ter vplivajo na nacionalno politiko. Aktualni dokument, ki usmerja kmetijski razvoj, je Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 (ang. *Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development*), ki je bila sprejeta septembra 2015. Temelji na enakovredni obravnavi treh stebrov trajnostnega razvoja – ekonomskega, družbenega in okoljskega – in jih povezuje s 17 cilji trajnostnega razvoja, ki jih bo treba uresničiti do leta 2030. Za razvoj kmetijske dejavnosti je pomemben »cilj 2 – odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo« ob upoštevanju preostalih 16 ciljev (Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030, 2015).

V okviru cilja 2 je treba:

- odpraviti lakoto in vsakomur zagotoviti dostop do zdrave, hranljive in zadostne hrane;
- do leta 2030 odpraviti vse oblike neustrezne prehranjenosti;
- do leta 2030 podvojiti donosnost kmetijstva in dohodke malih pridelovalcev;
- do leta 2030 zagotoviti trajnostno pridelavo hrane in odporne načine kmetovanja;
- do leta 2020 ohraniti gensko raznovrstnost semena, kulturnih rastlin, domačih, udomačenih in sorodnih divjih živali;
- povečati vlaganja v kmetijsko infrastrukturo, kmetijske raziskave in svetovalno službo, razvoj tehnologije ter rastlinske in živinorejske genske banke;
- odpraviti in preprečevati trgovinske omejitve in izkrivljanje trgovine na svetovnih kmetijskih trgih;
- sprejeti ukrepe za pravilno delovanje trgov primarnih živilskih proizvodov in trgov proizvodov.

Lampič in Potočnik Slavič (2018: 32–33) sta zapisali, da »če netrajnostni razvoj podeželja označujejo procesi, kot so demografsko praznjenje ali stagnacija, zmanjševanje števila delovnih mest in dostopnost storitev, upad kmetijske pridelave (v obsegu in kakovosti), neustrezna raba naravnih virov idr., potem trajnostni razvoj podeželja zmanjšuje asimetričnost (neuskklajenost) odnosov med družbo in naravo, tehnologijo in znanjem (Sonnino idr., 2008). Med strateškimi elementi trajnostnega razvoja podeželja sta torej prepoznani soodvisnost in sinergija med dejavnostmi ne le na ravni posamezne kmetije, ampak tudi širše, tj. med kmetijami ter drugimi dejavnostmi in deležniki na podeželju. Posebej so poudarjene sinergije med

Slika 2: Topografska karta občine Črenšovci – v JV delu občine je označen zaselek Laze (vir: internet 1).

lokalnim in regionalnim ekosistemom, inovativnimi oblikami kmetovanja, lokalnimi prehranskimi verigami itd. (van der Ploeg idr., 2000)«.

4 Predstavitev lokacije

Prekmurje, pokrajina na skrajnem severovzhodnem delu Slovenije, obkrožajo reka Mura, po kateri je pokrajina dobila ime, ter Avstrija, Madžarska in Hrvaška. Pokrajino sestavljajo gričevnati del na severu – Goričko in manjše gričevnato območje na vzhodu pokrajine –, Lendavske gorice in ravninski del, ki se razteza od vzhoda proti zahodu, severno do reke Mure ter se deli na Dolinsko (vzhodni del) in Ravensko (zahodni del).

Glavna gospodarska panoga v pokrajini je bila kmetijstvo, ki sta ga v času Jugoslavije nadomestili tekstilna in predelovalna industrija. Po propadu večjih industrijskih in predelovalnih obratov se v pokrajini ponovno povečuje pomembnost kmetijske dejavnosti. To je razvidno iz večjih podjetij, kot so Panvita (obdeluje 3500 ha kmetijskih površin, vinogradništvo na 50 ha, reja prašičev, perutninarstvo, MIR – mesna industrija), Paradajz in Ocean Orchids, in povečevanja družinskih kmetijskih gospodarstev.

Občina Črenšovci leži na jugovzhodu Dolinskega, velika je 33 kvadratnih kilometrov in šteje 4.442 prebivalcev. Večji del občine predstavljajo kmetijske obdelovalne površine, preostali del pa gozdne površine (Polanski log in gozdovi ob reki Muri) in naselja. V občini je šest večjih strnjenih naselij: Črenšovci, Trnje, Žižki, Dolnja Bistrica, Srednja Bistrica in Gornja Bistrica.

Gre za tipična panonska ruralna naselja, ki jih po morfologiji uvrščamo med obcestne vasi. Gospodarstvo v občini temelji na kmetijski dejavnosti, (42 večjih kmetij), nekaj je tudi manjših samostojnih podjetnikov. Prav kmetijska dejavnost vpliva na prostorski razvoj občine, kar se najbolj pozna pri urbanizaciji ruralnih vasi. Vasi, ki so bile nekoč sestavljene iz manjših kmetij, se vse bolj urbanizirajo, manjše kmetije opuščajo svojo dejavnost in odstopajo prostor stanovanjski gradnji eno- in dvodružinskih hiš, večje kmetije pa se soočajo z vse večjo utesnjenostjo. Z utesnjenostjo kmetije se soočajo v naselju Dolnja Bistrica, kjer se predlaga selitev kmetije na območje opuščene zaselke Laze. Ta zaselek leži vzhodno od naselja Dolnja Bistrica in ga obkroža potok Berek. V njem so tri opuščene kmetije in njive. Opuščene kmetije se prometno in komunalno povezane z naseljem Dolnja Bistrica in pomenijo potencial za razvoj kmetijske dejavnosti.

5 Predlog za razvoj v občini

Kmetijska dejavnost je pred številnimi izzivi, med katerimi so vse večja samooskrba države – lokalno pridelana hrana, odnos do drugih dejavnosti v prostoru, upadanje števila manjših kmetij (kjer je kmetija dopolnilna dejavnost), rast družinskih kmetij, ki se soočajo s prostorskimi problemi, in vse bolj uveljavljena trajnostna načela. Ob upoštevanju naštetih izzivov smo izhodišča pri umeščanju kmetijske dejavnosti v prostor razvrstili po treh trajnostnih stebrih:

- družbena enakost (družbeni vidik): participacija, zadovoljstvo občanov, človekove pravice, enake možnosti, različnost, pri katerem je potrebno sodelovanje med prebivalci naselja (vasi) pri iskanju kompromisov med bivanjem in razvojem dejavnosti za skupno dobro vseh;
- varovanje okolja (okoljski vidik): zdravo življenjsko okolje – emisije v zraku, čista voda, bioraznolikost, pri poselitvi pa imata prednost prenova in notranji razvoj pred širitvijo;
- ekonomska rast (ekonomski vidik): trajna dobičkonosna rast, zaposlenost, lokalno gospodarstvo, učinkovitost virov.

Večji del občine Črenšovci spada med območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za RS in označena kot »izjemno pomembna območja«, s podtipom »veliki ravninski kompleksi A«, zato je razvoj kmetijske dejavnosti prednostna naloga občine. K reševanju kmetijske problematike je pristopil Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota (KGZ-MS), ki je v okviru delavnic predlog razvojnega načrta občine Črenšovci 2018–2023 predstavil občanom, in ti so ga sprejeli. V predlogu je predlagana selitev kmetijske dejavnosti

Slika 3: Prikaz namenske rabe na območju zaselka Laze in opuščeni kmetij (vir: internet 1)

na območje opuščeni kmetij v zaselku Laze. Tak predlog rešuje probleme v naselju in upošteva trajnostne komponente. S selitvijo kmetijske dejavnosti iz urbaniziranega naselja sta izpolnjena družbeni in ekonomski vidik, saj ne bo več prihajalo do sporov zaradi vplivov na okolje (smrad, hrup). Kmetija se bo na novi lokaciji lahko razvijala in ne bo prostorsko omejena, hkrati pa bo imela neposreden dostop do kmetijskih zemljišč. Pri selitvi utesnjene kmetije na opuščeno območje je izpolnjen tudi okoljski vidik, saj ne gre za širitev, ampak za prenovno degradiranega območja, ki je hkrati tudi komunalno opremljeno. Trajnostni razvoj je lahko dobra priložnost, da probleme v prostoru ne rešujemo samo enostransko, ampak iz najmanj treh vidikov – družbenih, ekonomskih in okoljskih –, saj nas ti lahko pripeljejo do rešitev, ki so sprejemljive za vse.

6 Sklep

Trajnostno kmetijstvo je mogoče doseči, če se k temu zavežejo lastniki in najemniki zemljišč. To bo verjeno mogoče optimalno šele takrat, ko na odločitve kmetov, kako naj kmetujejo, ne bodo več vplivale subvencije, ampak bo šlo za prostovoljno odločitev, da se optimalno skrbi za kmetijska območja in s tem za okolje vse bolj urbaniziranih vasi.

Vzpostaviti je treba razmerje, ki omogoča kar najboljše življenje na vasi in optimalno kmetovanje s kar najmanj spori v prostoru. Doseženo soglasje med prebivalci, da ne ovirajo razvoja kmetij, in kmeti, ki so pripravljeni svoje kmetije postaviti zunaj urba-

nega naselja, pa omogoča v prihodnje tudi lažje načrtovanje prostorskega razvoja vasi in razvoj mini kmetijskih poslovnih con v občini Črenšovci.

.....
 Jernej Červek, univ. dipl. inž. arh.
 Ulica ob kanalu 9, 9000 Murska Sobota
 E-pošta: jernej.cervek@gmail.com

Mag. Mojca Breščak, univ. dipl. ekon.
 Mojstrska 1, 9000 Murska Sobota
 E-pošta: mojca.brescak@gmail.com

Izr. prof. dr. Alenka Fikfak
 Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Zoisova cesta 12, 1000
 Ljubljana
 E-pošta: alenka.fikfak@fa.uni-lj.si

Viri in literatura

Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 (2015). Pridobljeno s spletne strani: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/politike_mrs/cilji_trajnostnega_razvoja/.

Gabrijelčič, P., in Fikfak, A. (2007). Rurizem in ruralna arhitektura. Ljubljana, Fakulteta za arhitekturo.

Internet 1: Prostorski informacijski sistem – Občina Črenšovci; pridobljeno s spletne strani: <https://www.geoprostor.net/piso/ewmap.asp?obcina=CRENSOVCI> (1. 5. 2019).

Kos, D. (2004). Tri ravni trajnostnega razvoja, str. 334, Teorija in praksa, letnik 41, Fakulteta za družbene vede.

Lampič, B., in Potočnik Slavič, I. (2018). Raziskovalno-razvojne prakse in vrzeli trajnostnega razvoja Slovenije. GeograFF 9, Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Medved, P. (2018). Evropske trajnostne soseske, str.10, Fakulteta za družbene vede.

Perpar, A., in Kovačič, M. (2006). Prostorski problemi v povezavi z razvojem kmetijstva in kmetijskih gospodarstev, Dela, št. 25.

Potočnik Slavič, I. (2010). Endogeni razvojni potenciali slovenskega podeželja. GeograFF, 7, Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Sonnino, R., Kanemasu, Y., in Marsden, T. (2008). Sustainability and rural development. Unfolding Webs: The Dynamic of regional and Rural Development. V: van der Ploeg, J. D., in Marsden, T. (ur.), Assen, str. 29–53.

Van der Ploeg, J. D., in Marsden, T. (2008). Unfolding webs. The dynamics of regional rural development. Van Gorcum.

Zakon o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D in 79/17).

Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17).

WCED (1987). Our Common Future. Oxford: Oxford University Press.